

Etevan kuntayhtymän erityishuollon johtoryhmän toiminta vuonna 2021

Tausta päätöksenteolle erityishuollon johtoryhmässä

Eteva kuntayhtymän yhtymähallitus on tehnyt päätökset koskien erityishuollon johtoryhmän tehtäviä ja päätöksentekoa.

Yhtymähallitus, päätös 21.6.2012.

Erytyishuollon johtoryhmän muutokset 1.8.2012 alkaen.

Yhtymähallitus, päätös 28.2.2013.

Erytyishuollon johtoryhmän päätöksenteko organisoiitiin uudelleen. Määritettiin erityishuollon johtoryhmälle erityishuolto-ohjelmat 1.3.2013 alkaen.

Etevan johtoryhmän päätös 15.3.2013.

Yksilöllisten palvelutuotteiden sisällön valmistelu ja päätöksenteko.

Yhtymähallitus, päätös 27.3.2014.

Asiakaskohtaiset yksilölliset palvelutuotteet.

Uusi kehitysvammalaki tuli voimaan 10.6.2016. Uuden kehitysvammalain voimaantumisen jälkeen vuodelle 2019 on laadittu Erytyishuollon johtoryhmälle toiminnalliset tavoitteet.

Vuoden 2021 toiminta

Erytyishuollon johtoryhmällä oli vuonna 2021 yhteensä 32 kokousta. Vuonna 2019 kokouksia oli vastaavasti 29.

Vuoden 2021 kokouksista 11 kokousta olivat etukäteen sovittuja säännöllisesti kerran kuukaudessa pidettäviä kokouksia, muut 21 kokousta olivat kiireellisen asiakasasian käsittelyä varten koolle kutsuttuja ylimääräisiä kokouksia. Nämä pidettiin viipymättä, kun kokoustarpeesta oli tullut tieto. Ylimääräiset kokoukset keskittyvät asiakasasioiden kiireelliseen päätöksentekoon. Ylimääräisten kokousten päätöksenteko vaatii riittävän moniammatillisen asiantuntijuuden. Erytyishuollon johtoryhmän puheenjohtaja vaihtui 1.10.2021, puheenjohtajaksi nimettiin aluepäällikkö Terhi Tehola.

Erytyishuollon johtoryhmän toimintakyky kaikissa tilanteissa on varmistettu toimivalla sijaistajajärjestelyllä ja vuosilomasuunnittelulla johtoryhmän jäsenten ja varajäsenten kesken. Jäsenten sitoutuminen johtoryhmätyöskentelyyn on ollut erinomaisella tasolla.

Erytyishuollon johtoryhmä hyväksyi vuonna 2021 yhteensä 37 **erityishuolto-ohjelmaa**. Vuonna 2020 erityishuolto-ohjelmia valmisteltiin ja päätettiin yhteensä 39. Suurin osa jäsenkunnista valmistelee erityishuolto-ohjelmansa itse.

Erityishuollon johtoryhmä teki vuoden 2021 aikana **tahdosta riippumatta annettavaa erityishuoltoa** koskevia päätöksiä / käsittelyjä yhteensä 57:

- tutkimuksiin määrääminen: 10 päätöstä (7 päätöstä 2020)
- päätös olla määräämättä tutkimuksiin: 8 päätöstä (2 päätöstä 2020)
- tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon määrääminen: 7 päätöstä (3 päätöstä 2020)
- päätös olla aloittamatta tahdosta riippumatonta erityishuoltoa: 3 päätöstä (3 päätöstä 2020)
- tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkaminen: 21 päätöstä (25 päätöstä vuonna 2020)
- vastoin tahtoa annettavan erityishuollon lopettaminen: 5 päätöstä (5 päätöstä 2020)

Kaikki vuonna 2021 tehdyt tahdosta riippumattoman erityishuollon antamista koskevat päätökset on alistettu hallinto-oikeuksien vahvistettaviksi.

Rikoksesta tuomitsematta jätettyjen kehitysvammaisten henkilöiden kohdalla Terveyden- ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) oikeuspsykiatrinen päättää tahdosta riippumattoman erityishuollon aloittamisesta ja lopettamisesta. Päätökset kyseisten henkilöiden tahdosta riippumattoman erityishuollon sijoituspaikasta ja tahdosta riippumattoman erityishuollon jatkamisesta tekee Etevan erityishuollon johtoryhmä.

Vuoden 2021 aikana 16 henkilöä on ollut Etevan kehitysvammapsykiatrian yksiköissä tahdosta riippumattomassa erityishuollossa. Tahdosta riippumaton erityishuolto jatkui muualla kuuden henkilön kohdalla. Vaalijalaan on vuonna 2021 ollut sijoitettuna viisi asiakasta, joista neljä on THL:n rikoksetta tuomitsematta jätettyjä ja yksi turvallisesta sijainnista sekä ympäristöstä johtuen. Lisäksi vuoden 2021 lopussa yksi THL:n rikoksesta tuomitsematta jätetty asiakas siirtyi HUS:n oikeuspsykiatrian ohjeistuksen mukaisesti TAYS:n.

Tilastojen mukaan Etevan tahdosta riippumattoman hoidon asiakasmäärä on kasvanut 32 % vuosina 2020 – 2021. THL:stä ei ole tullut rikoksesta tuomitsematta jätettyjä asiakkaita vuoden 2019 jälkeen. Käsitellyt taho-hakemukset ovat myös kasvaneet vuoteen 2020 verrattuna 16,6 %.

Erityishuollon johtoryhmälle ei tullut vuoden aikana esityksiä yksilöllisistä palvelutuotteista. Palvelutuoteuudistuksen myötä yksilöllisten palvelutuotteiden määritykselle ei ole ollut tarvetta.

Erityishuollon johtoryhmän toiminnan tunnuslukujen toteutuminen

	TP2019	TP2020	TA2021	TP2021
Päätöskokoukset	28	29	35	32
Erityishuolto-ohjelmat	27	39	40	37
Tahdonvastainen erityishuolto	40	44	25	57
Rajoitustoimenpiteet	23 950	33 910	30 000	34 867

Kehitysvammalain muutos astui voimaan 10.6.2016, mikä on vaikuttanut rajoitustoimenpiteiden määrittelyyn ja kirjaamiskäytäntöihin sekä nostanut kirjattujen toimenpiteiden määrää tasaisesti vuosittain. Lakimuutoksen keskeinen tavoite on ollut edistää asiakkaiden itsemääräämisoikeuden toteutumista ja asiakkaan osallisuutta sekä minimoida rajoitustoimenpiteiden käyttöä.

Rajoitustoimenpiteiden määrä näyttää tasaantuneen, vaikka on edelleen lievässä kasvussa. Tämä johtuu tiedon lisääntymisestä rajoitustoimenpiteiden tulkinnassa sekä kirjaamisen kehittymisestä ja tarkentumisesta. Eniten kasvua vuonna 2021 yksittäisistä rajoitustoimenpiteistä on ollut valvotun liikkumisen (42 m §) osalta (+1563). Muissa rajoitustoimenpideluokissa rajoitteiden määrän kasvu on ollut vähäistä.

Rajoitteiden kokonaismäärästä (34867) suurin osa on ollut rajoittavien välineiden tai asusteiden käyttö päivittäisissä toiminnoissa (21270 rajoitetta). Tietyt toimenpiteet ja menetelmät, esimerkiksi asiakkaan terveyden ja turvallisuuden takaamiseksi ylös nostettavat sängynlaidat, tulkitaan rajoittamiseksi ja kirjataan asiakastietojärjestelmään tosiasiallisena rajoitteena.

Rajoitustoimenpideluokissa kiinnipitäminen (42 f §), aineiden ja esineiden haltuunotto (42 g §) ja lyhytaikainen erillään pitäminen (42 i §) rajoitustoimenpiteiden määrässä on ollut laskua. Kehitysvammalain hengen mukaisesti asiakkaiden itsemääräämisoikeutta on aikaisempaa enemmän kunnioitettu ja rajoittamisen sijasta asiakkaiden toimintaan on pystytty vaikuttamaan muilla keinoin.

Eteva kuntayhtymässä on otettu kantaa ja panostettu asiakkaiden itsemääräämisoikeuden vahvistamiseen ja rajoitustoimenpiteiden raportoinnin kehittämiseen. Kirjauskäytäntöjä, ohjeita ja asiakastietojärjestelmää on kehitetty ja henkilöstöä on koulutettu sisäisillä koulutuksilla sekä asiantuntijatyönä. Näillä toimienpiteillä on varmistettu, että rajoittamistoimenpiteet ovat viimesijaisia asiakastyössä, mutta myös ohjattu henkilöstöä havaitsemaan ne arjen ohjaustyön toimenpiteet, jotka voidaan luokitella rajoittamiseksi.

Tahdosta riippumattoman erityishuollon päätösten määrä on voimakkaasti kasvanut edellisiin vuosiin verrattuna. Määrän lisääntyminen vaikuttaa erityishuollon johtoryhmän toiminnan lisäksi kehitysvammapsykiatrian yksiköiden henkilöstön, asiantuntijoiden ja lääkäreiden työhön.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Kehitysvammalaki velvoittaa erityishuoltopiirejä vastaamaan lain toteutuksesta ja lakiin on kirjattu itsemääräämisoikeuden vahvistaminen ja sen rajoittamisen edellytyksiä koskevat säädökset.

Erytishuollon johtoryhmä toimii erityishuoltopiirin lakisääteisenä toimielimenä ja tekee päätöksiä sille annetuin valtuuksin. Kehitysvammalain toimeenpanontavoitteet ovat ohjanneet erityishuollon johtoryhmän toiminnallisia tavoitteita. Erytishuollon johtoryhmälle on valmisteltu vuosittain toiminnalliset tavoitteet, niiden arviointikohteet sekä mittarit.

Erytishuollon johtoryhmä seuraa tavoitteita ja raportoi Etevan johtoryhmälle ja yhtymähallitukselle vähintään kerran vuodessa.

Toiminnallisia tavoitteita oli asetettu viisi kappaletta:

1. Itsemääräämisoikeuden vahvistuminen
 - o Palvelu- ja hoitosuunnitelmat tehty ja vastaavat lain sisältöä (toteutunut osittain, lain vaatimat tiedot löytyvät ja vastaavat lain sisältöä. Mallia ei ole luotu eikä pilotoitu. Siirtyä hyvinvointialueiden tehtäväksi.)
 - o lääkäriarviot tehty (toteutunut, vanhat arviot on tehty ja lääkärinarvioille luotu toimiva malli)
 - o Rajoitustoimenpiteiden kirjaus ja tulkinta saadaan yhteneväksi ja määrä tasaantuu (toteutunut Q1)
 - o Järjestetään lähityölle ja asiantuntijoille koulutusta kirjaamisessa ja säädöksissä (asia siirtynyt HR/Kehittämisyksikölle)
2. Rajoitustoimenpiteiden seuranta
 - o Sähköinen LC raportointi käytössä (toteutunut osin, SPA kuntaraportointi ei toimi)
 - o Rajoitustoimenpiteet noudattavat asetettuja määräyksiä ja ovat lain mukaisia (toteutunut)
 - o Rajoitustoimenpiteiden raportointi noudattaa annettua ohjetta (toteutunut)
3. Uudistusten valmistelu
 - o Vammaispalvelujen lainsäädännön uudistamisen aktiivinen seuranta (toteutunut, valmistelussa olevia lakiesityksiä tai lausuntopyyntöjä ei ole ollut)
4. Henkilön määrääminen tahdosta riippumattomaan erityishuoltoon
 - o Taho päätökset ja tutkimukset tehty lain vaatimalla tavalla (toteutunut)
 - o Tahon sijoituspaikka täyttää lainvaatiman tason tahdosta riippumattomalle erityishuollolle (toteutunut osittain, vierailuja muihin erityishuoltopiireihin ei toteutettu COVID-19 tilanteesta johtuen)
5. Erytishuollon johtoryhmän työskentelyssä tarvittava ohjeistus on ajan tasalla ja sisällöllisesti laadukasta
 - o EHJR toiminta- ja valmisteluohjeistus ovat ajan tasalla (toteutunut Q2)

Asetetuista tavoitteista toteutui kaksi ja kolme muuttui tarkoituksella ja toteutui osin.

Järvenpäässä 15.2.2022

Terhi Tehola

erityishuollon johtoryhmän puheenjohtaja

Liite 2 TAHO-asiakkaat 2016-2021

Vuosi	Käsittelyssä olleet TAHOt (sis. THL-asiakkaat)	Asiakkaiden lkm (sis. THL-asiakkaat)	Joista uusia asiakkaita	THL-asiakkaat (käsittelyssä olleet)	THL-asiakkaiden lkm	Joista uusia THL-asiakkaita	Määrätty TAHO-tutkimuksiin kepsyyn	Määrätty TAHO-tutkimuksiin muualle	Ei määrätty TAHO-tutkimuksiin	TAHOa ei aloitettu	TAHO aloitettu Kepsyssä	TAHO aloitettu muualla	TAHO jatkunut Kepsyssä	TAHO jatkunut muualla	TAHO lopetettu
2016	14	7	3	4	2	0	3	0	1	0	3	0	0	3	4
2017	18	7	6	3	1	0	6	0	0	2	4	0	3	3	1
2018	17	12	7	7	4	3	1	0	3	0	1	3	0	6	3
2019	40	20	15	11	5	2	5	1	5	3	5	4	3	12	2
2020	45	19	8	13	5	0	7	0	2	3	3	0	8	17	5
2021	54	28	18	12	5	0	10	0	8	3	7	0	9	12	5

